

WTFY – ehk miks te Youtube'i ei vaata?

INDREK GRIGOR

ILLUSTRATSIOON: TAAVI OOLBERG

WTFY – ehk miks te Youtube'i ei vaata?

Indrek Grigor

See oli juba üsna mitu aastat tagasi. Pesin trepikoja põrandat ja kuulasin Peeter Marveti taskuhäälingu saadet „Tehnokratt”. Ma ei mäleta täpselt, millest Marvet rääkis, ja see pole hetkel ka oluline, ent muuseas viitas ta asjaolule, et kui varemini oli vastus rumalatele, ennekõike infotehnoloogilist tarkvara puudutavatele küsimustele RTFM ehk *read the fucking manual* (eesti keeles: loe neetud manuaali), siis nüüd on pädevaks vastuseks AFG ehk *ask the fucking Google* (küsi kuradi Google'ilt).

Vahepeal on omajagu soola merre ja infot serveritesse jooksnud ning AFG ei ole enam ammu tõene mitte ainult tarkvaraküsimustes, vaid kõigis mõeldavais valdkondades. Mul näiteks oli hiljuti vaja seljakoti tõmblukku parandada. Küsisin kuradi Google'ilt.

Äsja tähistas Vikipeedia oma 15. sünnipäeva. Sellega seoses andis Vikipeedia asutaja Jimmy Wales BBC Worlds News'is kõneledes Vikipeedias sisalduva info tõeväärtust puudutavale küsimusele vastuse, mille tähenduslikkusest ta ise tõenäoliselt aru ei saanudki. Nimelt ütles ta, et Vikipeediast ei tuleks otsida mitte vastuseid, vaid küsimusi.

Küsimus aga on strukturalistliku tekstianalüüsi metodoloogias veelgi olulisemal kohal kui vastus. **Ükskõik millist teksti te loete, tuleks eneselt küsida, miks see tekst loodud on. Millisele küsimusele autor vastata püüab? Püüab ta teie meelt lahutada, püüab ta teile midagi õpetada, püüab ta teid milleski veenda jne.** Fakt iseenesest ei ole oluline, tähtis on küsimus, miks see fakt just selles tekstis on ja millist ülesannet see seal täidab.

Nii tõstis Wales – ilmselt ise seda märkamatagi – Vikipeedia sisulise väärtuse kõrgemale klassikalise faktipõhise entsüklopeedia omast, mis püüab vastata küsimusele, milline näeb välja väärtushinnangutest vaba emotsioonitu fakt. (Vaadake ENEst märksõna „Kalevipoeg”, saate teada.)

Oma mõttekäigu kinnituseks juhiksin tähelepanu kõigile lugejaile omast kogemusest teada tarkusele, et Google'i kasutamise juures on pädeva otsingutulemuse aluseks õigesti esitatud päring. Vanasõna, mille kohaselt üks loll oskab rohkem küsida kui üheksa tarka vastata, on ajast ja arust.

Vaatasin hiljuti 2005. aasta dokumentaalfilmi koomiksiste stsenaaristina ilmakuulsaks saanud Alan Moore'ist: mees, kelle loodud karakteri V eeskujul kasutavad kuulsad Anonymouse liikumise küberanarhistid Guy Fawkesi maski.

Moore ennustas, et aastaks 2015 on informatsioon kui voolav substants jõudnud keemistemperatuurile ja hakkab aurustuma. Hoidun oletamast, mida ennast maagina identifitseeriv Moore sellega täpselt öelda tahtis. Kuid siinkohal on selle kujundi iva tõdemuses, et mida iganes sa tahad teada, internetis on vastus olemas. Kuigi ma ka ise selle fakti vahel unustan, olen tööl rohkem kui korra kolleegide peale urisenud, et G lühendis AFG ei tähista mitte Grigorit, vaid Google'it.

Ülikoolis loengut pidades, mis mul alati just kõige paremini välja ei tule, põrnitsen oma auditooriumi ja üritan välja mõelda, miks nad siia üldse kogunenud on. Miks nad kodus Youtube'i ei vaata?

Yale'i ülikooli strukturaallingvistika kursuse vaatamine oleks puhtsisulises mõttes olnud märksa paremini viidetud aeg kui minu kuulamine. Slavoj Žižek (Sloveenia filosoof ja kultuurikriitik) on oluliselt imposantsem kuju kahemõttelisi anekdoote esitama kui minu kõrendlik figuur ja Boris Groys (kunstikriitik, filosoof ja meediateoreetik) ideed. Need ei ole niivõrd sisukad, et nende lihtsustatud refereeringu kuulamine oleks õigustatud.

Mis mind eelöeldu taustal aga kõige rohkem üllatab, on väidetav furoor, mis on kaasnenud Netflixi tulekuga Eestisse. Ütlen väidetav seetõttu, et selles osas meediast, mida mina tarbin, on seda sündmust vaid korra mainitud ning sealjuures viidati muuseas laiale kõlapinnale ülejäänud meedias.

Kes mingisugusegi sagedusega Lux Expressi bussiga sõitnud, sel on Netflixi filmivalik juba korduvalt läbi vaadatud. Netflix tundub olevat midagi taolist nagu televisioon 2.0. Siinjuures pean tunnistama, et ma ei tea kuigivõrd hästi, millest räägin, sest ma pole 15 aastat televisiooniga kokku puutunud.

Ent tahan öelda, et Netflix tundub oma sisseostetud filmivaliku ning enese produtseeritud seriaalide ja dokumentaalfilmidega olevat justkui asünkroonne televisioon. **Andke andeks, aga see on asi, mida taskuhäälingu produtsendid juba kümme aastat aktiivselt teinud on. Toodame ise meediat ja mitte eesmärgiga jõuda korraga võimalikult paljude kuulajateni/vaatajateni, vaid eesmärgiga jõuda spetsiifilise kuulajani.**

Suured meediakontsernid omavad vaieldamatut tehnilist võimekust toota erakordselt kvaliteetses vormis meelelahutust, ent sisuline kvaliteet tuleb sisu-, mitte meediaprofessionaalidelt. Kunstiajaloolasena olen ma enam kui teadlik vormi väärtusest. Kogu 20. sajandi kunst on võidelnud sisu vastu ja vormi sõltumatuse eest. Kuid informatsiooni aurustumise ajastul on sisu muutunud millekski veel abstraktsemaks, kui vorm seda iial olnud on.

Järgmine kord Netflix'i põnevikku vaadates mõelge korra, kas vorm, millesse see iseenesest väärtusetu lugu pandud on, on ikka teie aega väärt. Kusjuures täiesti võimalik, et on!

Kuid siiski juhiksin tähelepanu asjaolule, et internetti lisandub iga päev väikeseid sõltumatuid professionaale: sõgedaid filosoofiaprofessoreid, entusiastlikke ajaloolasi (neid on seal juba praegu lõputul hulgal), lukumuukijaid, lihunikke, kodukokkadest rääkimata, kes toodavad amatöörlikus vormis erakordselt professionaalset sisu.

Olete üles leidnud „Öölikooli” ja „Müstilise Venemaa”, väga hea, nüüd sõnastage õige küsimus ja vaadake natuke kaugemale. Sisu on uus must!